

Ετησία συνδρομή διὰ τούς έντός τής Σύ-
ρου δραχ. 42.
Διὰ τούς έξτός 43.

ΕΡΜΗΣ

Τιμή καταχώρησης διὰ τὰ δικαστικά τόν
σίχον λεπ. 45.
Διὰ δέ τὰς είδοποιήσεις και άγωγάς δρ. 5.

Εκδίδεται κατ' Δεκαημερίαν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

Είς Ευτέρπην Ίωσήφ Ησαίου σύζυγον.

Τούς πάντας ήμάς φανερωθήναι δεί εμπροσθεν του θήματος του Χριστού, ένα κομίστηαι έκαστος τὰ διὰ του σώματος, πρὸς δ' έπραξεν, είτε αγαθόν, είτε κακόν. — Παύλος πρὸς Κορινθ: Β. 5, 10.

Και πάλιν, Άγαπητοί άδελφοί, φίλου συμπολίτου φωνή, πικρῶς επί φιλάτῃ σύζυγῃ ὀδυρομένου, ἀθρόους συνήγειρεν ήμάς. Καί δὴ συνελθόντες τί μετά φρίκης βλέπομεν γινόμενον ἐν οἴκῳ χθές και πρῶην εὐδαιμονοῦντι και εὐδαιμονιζομένῳ; Ἐνθεν μὲν βλέπομεν ἀπαρηγόρητα θρηνοῦντα τὸν πρὸς παρεμυθίαν καλέσαντα ήμάς σύζυγον· ἐκεῖθεν δὲ ἀκούομεν, ὡς νεοσσὸς τρυγόνους τῆς μητρὸς ἀπεστερημένους, ὀλολύζοντα ὄρφανά· και θάρρς ἀπὸ γηραιῶ πατρὸς ἐκπεμπόμενος στεναγμῶς, και κοπετὸς και δάκρυα τῶν ἄλλων οἰκείων ἀναγγέλλουσι ἡμῖν θρυπάτην τὴν συμφορὰν, τὴν ἐνεκήψασαν εἰς τὸν οἶκον του καλέσαντος ήμάς συμπολίτου, και ἀνεμνησκουσι ήμάς τὸ του Σοφοῦ Σιράχ ἐπιφώνημα. « Ὁ θάνατος, ὡς πικρὸν σου τὸ μνημόσυνόν ἐστίν ἀνδρὶ εἰρηνοῦντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, ἀνδρὶ ἀπερισπάστῳ και εὐδοουμένῳ ἐν πάσιν. »

Πικρὸν ἀληθῶς, Ἄδελφοί, του θανάτου τὸ ποτήριον· και τοῦτο σφρῶς ἐδίδεχεν ήμάς ὁ θεάνθρωπος ήμῶν Κύριος, ὅτε ἐν τῇ ὥρᾳ του θανάτου αὐτοῦ ἀγωνιῶν, ὡς ἄνθρωπος πάσχων, παρεκάλει τὸν ἴδιον Πατέρα λέγων, « Πάτερ, εἰ δυνατόν, ἀπελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. » και οὕτως ἠγωνία ἐπὶ τῷ θανάτῳ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ ὑπόστασιν, διδάσκων τούς ἀνθρώπους ήμάς, ὡν ἀνέλαβε τὴν φύσιν και ὑπέστη τὰ παθήματα, ὅτι ὑπείλομεν νὰ παρεκνευζώμεθα εἰς τὴν ἀρετικὸν τρυπὴν πῶσιν του πικροῦ ποτηρίου, ἐνδυναμούμενοι διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ, ὡς εἶπε περὶ τῆς μελλούσης ήμῶν ἀποκαταστάσεως, οὐχὶ ὡς ἄνθρωπος πάσχων, ἀλλ' ὡς Θεὸς ἀπαθής, ὑπὲρ τῆς ήμετέρας σωτηρίας ἐνανθρωπήσας. Ἀνιλήσωμεν οὖν τὴν παρεμυθίαν τῆς ἐπὶ τῷ θανάτῳ λύπης ἀπὸ τῆς ἀνάου πηγῆς τῶν θείων αὐτοῦ διδαγμάτων· και πρὸς τὴν μελλούσαν ήμῶν κατοικίαν ἀφορῶντες, μὴ λυπώμεθα, καθὼς και οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα· ἀλλὰ παρακαλῶμεν ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις του Κυρίου ήμῶν κατὰ τὸν Οὐρανοδόμον Παύλου.

Πολλάχῳ μὲν τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ὅπου περὶ τῆς μελλούσης ήμῶν ἀποκαταστάσεως γίνονται λόγοι, διδασκόμεθα τὸν τε πρόσκαιρον και εὐχαρτὸν τῶν παρόντων, και τὸ αἰώνιον και ἀφθαρτὸν τῶν μελλόντων, πρὸς ἃ πάντοτε προσκαλούμεθα ν' ἀποδύεσθαι· οὐχ ἥμισυ δὲ ἐν οἷς ὁ Κύριος ήμῶν διὰ του στόματος αὐτοῦ περὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας προκηγγεῖλε, διηρῆδην δεδίδωται ἢ τε μελλόντα ήμῶν ζῶη, και ἢ εἰς αὐτὴν ἀπύγουσα ὁδός. « Ἐρχεται (λέγει) ὁ Υἱὸς του ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, και πάντες οἱ ἄγγιλοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ· και τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. Και συναχθήσονται εμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη· και ἀφοριεῖ αὐτοῦ; ἀπ' ἀλλήλων, ὡς περὶ ὁ ποιμὴν ἀφοριεῖ τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων· και στήσει τὴν μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐναντίων. Τότε εἶπὶ ὁ Βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι του Πατρὸς μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν Βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς Κόσμου. . . . ἔρ' ὅσον γὰρ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε εἶπὶ και τοῖς ἐξ ἐναντίων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ καταρκεμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ και τοῖς ἄγγελοις αὐτοῦ. . . ἔρ' ὅσον γὰρ οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἀδελ-

» φῶν μου τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Και ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζῶην αἰώνιον. » Μεγάλη και φοβερά ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη, ἐν ἣ ὁ Κύριος ήμῶν ἔρχεται, οὐκέτι τεταπεινωμένος, ὡς ἄνθρωπος, ἵνα ὑποστῇ ἔμπτυσμους και μάστιγας, και κολαφισμους, και σταυρὸν, και θάνατον διὰ τὴν του Κόσμου σωτηρίαν· ἀλλ' ὡς Βασιλεὺς τῶν ἀπάντων ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ μετὰ πάντων τῶν ἄγγελων, Βασιλεῖς και ἄρχοντας· ἔχων ἐνώπιον αὐτοῦ τρέμοντας, και πάσης μὲν ἐπιγείου λαμπρότητος γεγυμνωμένους, ἴσους δὲ και ὁμοίους τοῖς ἄλλοις ἄσπαι τοῖς περισταμένους· οὐκέτι ὡς ὑπόδικος, ἐνώπιον του Πιλάτου κρινόμενος, ἀλλ' ὡς δικαστῆς ἀπρωσπολήπτος και ἀδέκατος, ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ καθήμενος, ἵνα κρίνῃ ζῶντας και νεκρούς ἐν τῇ ἀπειρῳ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ. Μεγά ὁμοίως και λαμπρὸν τὸ εἶδον τῶν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἱσταμένων, κληρονομία Βασιλείας, και ταῦτης οὐκ ἐπιγείου και προσκαιρου, ἀλλ' οὐρανότις και ἀτελεωτήτου, ἀπὸ καταβολῆς Κόσμου ἡτοιμασμένης. Τρομερὰ δὲ τῶν ἐξ ἐναντίων ἱσταμένων ἢ ποιητῶ, οὐχὶ φυλάκισις ἔρχεται ἢ μακρὰ, οὐχὶ δεσμὰ πρόσκαιρα ἢ ἰσόδια, οὐχὶ ζημία χρημάτων ὀλίγων ἢ πολλῶν, ἀλλὰ κόλασις αἰώνιος, πῦρ αἰώνιον, πῦρ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ και τοῖς ἄγγελοις αὐτοῦ.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ και φοβερᾷ, ἐν ἣ πάντας ήμάς φανερωθήναι δεί εμπροσθεν του θήματος του Χριστοῦ, ἐν τῷ μέσῳ του ἀπειρου πλήθους τῶν περισταμένων τῷ ἀδεκάστῳ Κριτῇ, ὅταν τὰ πρόβατα χωρισθῶσιν ἀπὸ τῶν ἐρίφων, γυνῆ τις, σεμνότητος ἔχουσα τὸ σχῆμα, ὅποιον ὁ Πρόδικος περιγράφει τὴν Ἀρετὴν, και παντὸς μὲν του ἐπιγείου καλλωπισμοῦ, δι οὗ νῦν τὸ ἄπουν αὐτῆς ἐπισκομεῖται σῶμα, μαρτυροῦμένη, ὑπὸ μόνῃς δὲ τῆς λαμπρότητος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ὡν ἐν τῷ Κόσμῳ εἰργάσατο, περιλαμπομένη, φανήσεται συναριθμουμένη τοῖς ἐκ δεξιῶν του Κυρίου ἱσταμένοις, ἀναμνησθήσεται κληρονομία τῆς ἀπὸ καταβολῆς Κόσμου ἡτοιμασμένης Βασιλείας. Και ἡ τότε πριόδοξος φανησομένη τοῖς πάσι γυνῆ ἔσται ἡ νῦν ἄπνου; και νεκρὰ προκειμένη, ἡ νῦν ὑπὸ συζύγου, και τέκνων, και γηραιῶ πατρὸς, και τῶν ἄλλων οἰκείων, και ήμῶν ἀπάντων θρηγουμένη, ἡ ἐνάρετος σύζυγος του ἀγαθοῦ συμπολίτου ήμῶν Ἰωσήφ Ησαίου.

Ναι, ΕΥΤΕΡΠΗ. Τοιαύτη Σοι προητοίμασται δόξα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μεγάλῃ και φοβερᾷ, πρὸς ἣν ἀποβλέπουσα παρεσκεύασας σεαυτὴν δι ἔργων ἀγαθῶν· διότι τοιαύτην ἐπηγγεῖλατο ἀμείβῃν τὸ ἀψευδὲς στόμα του Κυρίου ήμῶν ἐν οἷς εἶπεν. « Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν του Θεοῦ, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα του Πατρὸς μου του ἐν Οὐρανοῖς. » Πολλὴν ἀληθῶς αἰ ἀρεταὶ Σου παρέχουσι λόγων ἀφορητὴν τῷ κληθέντι Διδασκάλῳ Σου, ἵνα εἶπῃ τὸν ἐπιτάφιόν Σου. Ἀλλὰ τίς τῶν περισταμένων συμπολιτῶν Σου ἀπεδέχεται νὰ μάθῃ ταύτας παρ' ἐμοῦ; Τίς ἐξ αὐτῶν δὲν εἶναι μάρτυς τῆς ἀξιωματικῆς εὐσεβείας Σου, τῆς πρὸς τούς πένητας εὐσπλαγγίης Σου, τῆς σπανίας σωφροσύνης Σου, και τῆς φρονίμου του οἴκου Σου διαθεσίσεως, και ὄλων τῶν ἀρετῶν Σου, δι ἃς ζῶσα νῦν κατέστησας εὐδαιμόνα τὸν εὐτυχίσαντα νὰ συζευχῇ εἰς γάμον μετὰ Σου, ἀποθανούσα δὲ κατέλιπε αὐτὸν και τούς μετ' αὐτοῦ ἀντικείμενα οἴκτου διὰ τὴν ἀνεπανόρθωτον ἐρημίαν του οἴκου Σου;

Θυμάζομεν, ἀδελφοί, και τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν, ὅπου ἂν εὐρωμεν αὐτὴν ἐπικρατοῦσαν, και τούς ἀγλαούς αὐτῆς· καρποὺς διαφιλεύουσαν, εἴτε ἰδίᾳ εἴτε δημοσίᾳ. Ἀλλ' ὑπάρχουσι και περιστάσεις, ἐν αἷς ἡ ἀρετὴ φαίνεται, οὕτως εἶπεν, τιμιωτέρα ἐκυτῆς, ὅταν δι ἐπικινδῶνων δοκιμασιῶν και περιπετειῶν διερχομένη, πριστάται ἐπὶ τέλους ἀμετάπτωτος και θριαμβεύουσα· και ὑπὸ τοιαύτην ἐξαιρετικὴν περίστασιν φαίνεται μοι ὅτι πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἀρετὴν τῆς προκειμένης, και εἰ μᾶλλον νὰ θυμασώμεν αὐτὴν. Διότι ἐπταετῆς μόλις καταληφθεῖσα ὄρφανῇ μητρὸς, οὐδὲν ἔπαθε τοιοῦτον, οἷά περ εἶωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὄρφανίαις περὶ τοὺς ὄρφανούς· ἀλλ' ὠφεληθεῖσα ἐκ τῆς προστασίας, ἣν παρέσχεν αὐτῇ ὁ πρὸς πατὴρ αὐτῆς Θεός, τὴν μὲν παιδικὴν ἡλικίαν διηλθε περὶ τὰ γράμματα ἐπιμελῶς σπουδάζουσα, τὴν δὲ νεανικὴν οὕτω φρονίμως

διήγαγεν, ὥστε οὐχ ἦττον τῶν ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον μητρικὴν ἐπιτήρησιν εκπαιδευομένων νεανίδων διεκρίνετο ἐν τῇ πόλει ήμῶν ἢ ὄρφανῇ ΕΥΤΕΡΠῃ ἐπὶ κοσμιότητι και σωφροσύνῃ. Τυχούσα δὲ διὰ τουτο συζύγου ἀγαθοῦ, εἰτι μᾶλλον διέπρεψε, καταστήσασα τὸν οἶκον αὐτῆς εὐδαιμονίως ἐνδιαίτημα, ζηλωτὸν τοῖς πάσι διὰ τὴν ἐν αὐτῷ βασιλεύουσαν ἐπὶ ἐννέα ἔτη εἰρήνην, ὁμόνοιαν, και ἀρίστην αὐτοῦ διοίκησιν.

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζηλωτῆς ταύτης εὐδαιμονίας ὠμότατος ἐπελθὼν ὁ θάνατος πᾶσαν ἄρδην κατέστρεφεν αὐτὴν. Τοιαύτη τῶν ἀνθρωπίνων ἡ φύσις· πανταχοῦ ματαιότης· πανταχοῦ τροπαὶ του βίου, που μὲν ἐξ ἀγαθῶν εἰς κακά, που δὲ τανάπαλιν· και ἡ βίος ήμῶν αἰὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς εἶπεν ὁ Ἰώβ, φύλλα δένδρων, ὡς εἶπεν ὁ Ποιητῆς, ὡν τὰ μὲν καταπίπτουσιν ὑπὸ του ανέμου, ἀλλὰ δὲ φύονται ἐν τῇ του ἔαρος ὥρᾳ.

Ἐκ τοιαύτης ἄρᾳ τροπῆς ὁ χθὲς εὐδαιμονιζόμενος και ζηλούμενος οἶκος σήμερον παρίσταται ὄρφανῶν και ὀδυρομένων καταγῶγιον· και ἡ χθὲς ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτῆς προκύπτουσα, και φιλοστροφῶς ἐπιβλέπουσα τούς ἀπὸ τῶν Σχολείων εἰς τὰς πατρῶας ἐστίας ἐπανερχομένους παιδας, ἵνα ἐν αὐτοῖς και τὰ ἴδια τέκνα κατίδῃ, ἤκουσεν ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς φωνῆς καλούσης αὐτὴν ἀπὸ τῆς προσκαιρου κατοικίας εἰς τὴν αἰώνιαν μακαριότητα. Και παρτα τὸν νοῦν αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἐπιγείων πρὸς τὰ Οὐράνια ἀποστρέψασα, και ἀντιδούσα τὰ βέοντα και συρόμενα τῶν ἐστώτων και οὐρανότις, μετεκαλέσατο τὸν Πνευματικὸν αὐτῆς Πατέρα· και πάντα ἐπιτελέσασα τὰ Χριστιανικά αὐτῆς καθήκοντα, τὰ μὲν τέκνα αὐτῆς παρεκτίθετο τῇ φιλοστροφῇ του ἀγαπῶντος αὐτῆς συζύγου προστασίας, τὴν δὲ φυγὴν ἀβασανίστους παρέδωκε τῷ Ποιητῇ και Πλάστῃ. « Θάνατος γὰρ ἀμάρτωλῶν παντρός· δίκαιον δὲ ψυχὰν ἐν χερσὶ Θεοῦ, και οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν θάσανος. »

Τοιοῦτον οὖν ἔχοντες, Ἄδελφοί, τῆς ματαιότητος του παρόντος Κόσμου δείγμα προκειμένον, μὴ λίαν τοῖς παρούσι προσέχωμεν, τῶν μελλόντων ὀλιγοφρονῶντες· ἀλλὰ περὶ ήμῶν μὲν ἀναμνησθῶμεν τῶν του Ἀποστόλου Παύλου ῥημάτων, ὅτι « τούς πάντας ήμάς φανερωθήναι δεί εμπροσθεν του θήματος του Χριστοῦ, ἵνα κομίστηαι έκαστος τὰ διὰ του σώματος, πρὸς δ' έπραξεν, είτε αγαθόν, είτε κακόν. » τῇ δὲ Οκνούσῃ τὸν τελευταῖον ὄμιον ἀσπασμόν, εὐχόμενοι ὑπὲρ ἀναπαύσεως αὐτῆς ἐν χώρας ζῶντων και ἐν σκηναῖς δικαίων.

Αἰωνία Σου ἡ μνήμη, Ἐνάρετε σύζυγε, και φιλόστοργε Μητῆρ!
Γαῖαν ἔχοις ἐλαφρὰν!

Ὁ ἀξιότιμος συμπολίτης μας Γερουσιαστῆς Κ. Χριστίδης ἐξεφώνησε τὸν ἐπόμενον λόγον δι οὗ κατέκρινε τὴν οικονομικὴν διοίκησιν του πεσόντος Ὑπουργείου.

Συνιστῶμεν τὴν ἀνάγνωσίν του, διότι περιλαμβάνει σπουδαίας παρατηρήσεις τὴν οικονομικὴν του Κράτους κατάσταση ἀφορώσας.

Ἰδοὺ ἡ ἀγόρευσις.
Κύριε Πρόεδρε και Κύριοι Γερουσιασταί!

Μ' ὄλον ὅτι βραδέως μάς ὑπεβλήθη και συζητεῖται ὁ Προϋπολογισμὸς ἔτους, τὸ ὅποιον μετ' ὀλίγον λήγει, μ' ὄλον τουτο καθῆκον ἔχομεν νὰ τὸν ἀνακρίνωμεν, ν' ἀνερωμεν ὅ,τι καλὸν ἢ κακὸν ἔχει, και νὰ ἐκφράσωμεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν γνώμην μας, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ τουλάχιστον διὰ τὸ μέλλον.

Ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἐπὶ του Προϋπολογισμοῦ ἐργασία τῆς Ἐπιτροπῆς σας εἶναι ἀρετὰ ἐπιτυχῆς, και εἰς τὰς πλειοτέρας παρατηρήσεις του δὲν ἔχω ἐναντίας παρατηρήσεις· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάπτυξις, κατὰ τὴν κρίσιν μου, τὴν ὅποιαν δύναται τις νὰ θεωρήσῃ περιττὴν, ὅταν πρόκειται περὶ του Προϋπολογισμοῦ του Κράτους. Ὁ Προϋπολογισμὸς, Κύριοι, εἶναι ἡ λαμπροτέρα κατάκτησις, τὴν ὅποιαν κατάρθωσαν αἱ κοινωνίαι, ὅπου τουτο κατωρθῶθη, ἐπεμβαίνουσαι εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶς εἶναι τὸ καθαρόν κάτοπτρον τῆς ἰσχύος, του πατριωτισμοῦ και τῆς πολιτικῆς συνέσεως τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων· εἰς αὐτὸν εὐρίσκειται τὸ μέτρον τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως του Κράτους, εἰς αὐτὸν καταφαίνονται οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς βιομηχανίας, εἰ τούς ὁποίους κατὰ διαφόρους βαθμούς και ἐκβάσεις ἐνασχολεῖται ἡ ἐθνικὴ δραστηριότης, καθὼς και ἡ ἐπιτυχῆς

άτυχης διανομή των φόρων· εις τὸν Προϋπολογισμόν τέ-
λος πάντων ἀποκαλύπτει ὅλον τὸν πραγματικὸν τοῦ Ἰπουρ-
γείου πρόγραμμα, ἢ διοικητικὴ καὶ πολιτικὴ πορεία του,
αἱ σκέψεις του περὶ τοῦ παρόντος καὶ μέλλοντος τοῦ τό-
που καὶ τὸ οικονομικὸν του σύστημα. Ἐπὶ ἐνός λοιπὸν
τοιούτου σπουδαιότητος ἀντικειμένου πᾶσα ἀνάπτυξις εὐ-
ρίσκει θέσιν, ἔχει τὰ καλά της ἀποτελέσματα· καὶ ὑπὸ τὴν
ἐποψὴν ταύτην ἔρχομαι νὰ ἐπιφέρω τὰς σκέψεις μου με-
τὴν πεποιθῆσθαι τοῦ ὅτι ἐκπληρῶ τὸ καθῆκόν μου, συντρέ-
χων κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών μου εἰς τὸ νὰ γένῃ ὁ-
σον ἐνδέχεται καταφανὴς ἡ ἐνεστῶσα οικονομικὴ μας κα-
τάστασις. Δὲν ἔχομεν ἀληθῶς ἐνώπιόν μας τὸν Κ. Ἰπουρ-
γὸν, ὅστις συντάξῃ καὶ κατὰ μέγιστον μέρος ἐπραγμα-
τοποίησῃ τὸν Προϋπολογισμόν διὰ νὰ μᾶς χειραγωγήσῃ.
δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν γενικὴν ἐκθεσιν, μετὴν ὁποῖαν εἰθι-
σται νὰ συνοδεύεται ὁ Προϋπολογισμὸς· ἔχομεν ὅμως τὰς
ειδικὰς ἐκθέσεις τῶν Ἰπουργείων, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκο-
μεν τοὺς λόγους τῶν πράξεων καὶ σκέψεών των. ἔχομεν
ἐπειτα καὶ τὸν νέον Κύριον Ἰπουργὸν, ὅστις δύναται νὰ
μᾶς φωτίσῃ ἐν ἀπατώμεθα εἰς τὰς ἐκτιμήσεις μας, ἐφ’
ὅσον θελήσῃ νὰ οικειοποιηθῇ τὰς σκέψεις καὶ τὰς πράξεις
τοῦ προκατόχου του.

Κύριοι! ὅλαι αἱ κοινωνικαὶ ἐπιδιώκουσι θύω μεγάλους
σκοπούς, οἱ εἰς εἶναι ἢ συντήρησις, καὶ ὁ ἄλλος εἶναι ἢ
βελτιώσις τῆς καταστάσεώς των. Πᾶσα ἐπομένης πράξις
τῆς Κυβερνήσεως πρέπει νὰ ἀφορᾷ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ἢ
καὶ τοὺς δύο σκοπούς συνάμα· ἀλλ’ ὁ Προϋπολογισμὸς
εἶναι ἡ μεγαλειότερα καὶ σπουδαιότερα Κυβερνητικὴ πρᾶ-
ξις, εἰς τὴν ὁποῖαν συγκεφαλαιῶνται ὅλαι αἱ ἐνέργειαι
τῆς Κυβερνήσεως ἐνεστῶσαι καὶ μέλλουσαι. Μία ἀκριβὴς
μελέτη τοῦ συνόλου καὶ τῶν καθέκαστα τοῦ Προϋπολο-
γισμοῦ δίδει πλήρη ἰδέαν τῆς Κυβερνητικῆς πορείας καὶ
τῶν ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα θέλουσι προέλθει ἐκ ταύ-
της εἰς τὸν τόπον. Ἐνεῦθεν ὅλα τὰ ἄλλα προγράμμα-
τα, ὅλαι αἱ τεταρνευμέναι ἐγκύκλιοι, ὅλαι αἱ ῥητορικαὶ
παραστάσεις καὶ προφορικαὶ ὑποσχέσεις μᾶς Κυβερνήσεως
δὲν ἔχουσι καμμίαν πρακτικὴν ἀξίαν ἀπέναντι τῶν ἀριθ-
μῶν τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Τὰ δύο, τὰ τέσσαρα, τὰ δέ-
κα εἶναι μαθηματικαὶ ἀλήθειαι, εἶναι ἀξιώματα· ἐνῶ αἱ
ἀόριστοι ἐκφράσεις δύναται τὸ πολὺ νὰ τέρψωσι τὴν
ἀκοήν καὶ νὰ ἀποκομιζῶνται ἢ νὰ ἀποπλανῶσι. Διὰ τοῦ-
το καθῆκον ἔχουσι τὰ Νομοθετικὰ Σώματα νὰ ἐξ-λέγω-
σι μετ’ ὅλης τῆς προσοχῆς καὶ τῆς παρρησίας τὸν Προϋπο-
λογισμόν, καὶ νὰ βάλωσιν εἰς δημοσίας δονησιαίας τὰς
σκέψεις καὶ τὴν πορείαν τῆς ἐκτελεστῆς ἐξουσίας διὰ νὰ
ἐπάγεται ἡ δυνατὴ διάφθορις καὶ προκύπτωσι ἐνεῦθεν
διπλαὶ ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῆς κοινωνίας, ἢ μία τοῦ Νόμου
καὶ ἡ ἄλλη τῆς κοινῆς γνώμης.

Εἶναι ὅμως δυσχερὲς νὰ πραγματοποιηθῇ τις μετὰ ἐπι-
τυχίαν περὶ Προϋπολογισμοῦ ἐνός· ἔτους, ὅταν δὲν ἔχη ὑπ’
ὄψιν τοῦ τὰ ἀποτελέσματα ἔχουν τοὺς ἀπολογισμοὺς τῶν
προηγούμενων ἐτῶν καὶ ῥητῶς τὴν προσωρινὴν κατάστα-
σιν τῆς χρήσεως τοῦ ἀμέσως προηγούμενου ἔτους, καὶ
δυστυχῶς· ἐλλείπουσιν ἐναντίον ῥητοῦ Νόμου οἱ ἀπολογισ-
μοὶ τοῦ 1852 καὶ 1853, καὶ ἡ προσωρινὴ κατάστασις
τῆς χρήσεως τοῦ 1854. Δι’ ἐμὲ δὲ εἶτι μάλλον καθιστά-
θειτα πρό τινας ἀκοῦς δὲν ἐπεκαταστάθῃ ἐντελὸς· εἰσέτι.
Διὰ τοῦτο θέλω σὰς παρακαλέσει νὰ φανήτε ἐπιεικεῖς, ἐὰν
δὲν δυνηθῶ νὰ δώτω εἰς τὸν λόγον μου τὴν δέουσαν ἀνά-
πτυξιν, καὶ εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς μου τὴν ἀπαιτουμένην
ἀκριβείαν.

Κύριοι! πρὶν ἔλθω εἰς τὴν οὐσίαν, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ
ἐνδιατρίψω ὀλίγον εἰς τοὺς τύπους. Ὁ Προϋπολογισμὸς
καθὼς καὶ πᾶσα δημοσίαι πράξις περιβάλλεται μετὰ τινος
τύπου, καὶ οἱ τύποι, ὡς γνωρίζετε, δὲν εἶναι ἀδιάφοροι,
ἀπ’ ἐναντίας οἱ τύποι ἔχουσι πολλὰς τοιαύτην ἐπιρροήν,
ὥστε μὴ διατηρούμενοι καταστρέφουσι τὴν οὐσίαν· καὶ
ἐὰν εἰς τινος ἄλλας πράξεις ἢ διατήρησις τῶν τύπων δὲν
εἶναι οὐσιώδης, ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ ὅμως οἱ τύποι
ἔχουσι οὐσιώδη ἀξίαν.

Γνωρίζετε, ὅτι οὐσιώδης τύπος ἐθεωρήθη ἐξαρχῆς εἰς
τὴν σύνταξιν τοῦ ἐτησίου Προϋπολογισμοῦ, τὸ νὰ ὑπάρχῃ
ἰσοζύγιον μεταξὺ ἐσόδων καὶ ἐξόδων· ὁ τύπος οὗτος δὲν
εἶναι ἐφευρέσις Ἑλληνική, εἶναι τύπος γενικῶς παρεδεδειγ-
μένος εἰς ὅλα τὰ ὅπως οὐν εὐνοούμενα ἔθνη· εἶναι τύπος
ὑπαγορευόμενος καὶ ἀπὸ τὸν ὀρθόν λόγον· καὶ ὁ τύπος οὗ-
τος, ἐπὶ τοσοῦτον εἶναι οὐσιώδης, καθόσον ἡ παράλειψις του
δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἔχη εἰμὴ τὰς ὀλεθριωτέρως συνεπειὰς οὐ
μόνον εἰς Κράτη, πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωριά, ἀλλὰ εἰς
αὐτὰς τὰς οικογενείας· καὶ τῷ ὄντι τὸ Κράτος, ἢ πόλις
καὶ αὐτὴ ἡ οικογένεια, ἥτις ἀποραρίζῃ νὰ δαπανᾷ πλείο-
τερα ἀπ’ ὅσα εἶναι τὰ ἐνδεχόμενα εἰσοδήματά της, κάμ-
νει τὴν πλέον ἀπληπισμένην ἀπόρασιν· τίθειται ἐπὶ τοῦ
χειλοῦς ἐνός ἀποτόμου κρημνοῦ, τοῦ ὁποίου ἕδαφος εἶναι
ἡ φρικωδέστερα ἀδυσσοσί· καὶ αὐτὴ ἡ ἀπλή δημοσίεσις

ὑπὸ τοιοῦτον τύπον ἐνός Προϋπολογισμοῦ ἀρκεῖ νὰ δώσῃ
εἰς τὸν κόσμον τὴν πλέον ὀλεθρίαν ἰδέαν περὶ τῆς κατα-
στάσεως ἐνός τόπου, καθότι εἶναι κήρυγμα ἀνεπανορθώ-
του πτωχεύσεως· καὶ ὡς τὸσον ὁ πρῶν ἐπὶ τῶν Οἰκονο-
μικῶν ὑπουργῶν προέβη εἰς αὐτὸ τὸ ἀποπνῶν· ἐδημοσίευσεν
Προϋπολογισμόν, καὶ τὸν ἔχομεν ἤδη ὅπ’ ὄψιν μας, εἰς τὸν
ὁποῖον τὰ μὲν ἐξοδα προσδιορίζονται εἰς 20,735,884:56
ἐνῶ τὰ ἐσοδα Προϋπολογίζονται εἰς δραχ., 17,663,804:00
ἦτοι τὰ ἐσοδα εἶναι κατώτερα τῶν ἐξόδων κατὰ δραχ.
3,072,080:56. Εἰσάγει λοιπὸν τὸ Ἰπουργεῖον μίαν και-
νοτομίαν καὶ τὴν εἰσάγει ἐναντίον τῆς καθιερωμένης καὶ
παρ’ ἡμῖν καὶ παρ’ ὅλοις ταῖς εὐνοουμενῶσι ἔθνεσι τάξεως,
καὶ ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου· μᾶς ῥίπτει εἰς τὴν ὁδὸν τῆς
ἀποπληθύνσεως, καταστρέφει τὴν δημοσίαν πίστιν καὶ μᾶς
κατατάττει εἰς τὸν χορὸν τῶν ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουσι
Προϋπολογισμόν, ἤγουν δὲν σκέπτονται, οὐδὲ γνωρίζουσι
πόθεν ἤρχισαν καὶ ποῦ δεῦνοῦσι, διὰ ποῖον σκοπὸν καὶ διὰ
ποῖαν μέσον. Ἀλλ’ ἐκτὸς τοῦτου ἡ καινοτομία αὕτη εἶ-
ναι καὶ ἀντισυνταγματικὴ. Ὅπῳ τὰ Νομοθετικὰ Σώ-
ματα ψηφίζουσιν ἐξοδα ἀνώτερα τῶν Προϋπολογισθέντων
ἐσόδων, δημιουργεῖται οὐσιωδῶς μία κυβερνέτος ἐξουσία,
δυνάμει τῆς ὁποίας οἱ ὑπουργοὶ δύναται νὰ διαθέσωσι τὰ
ἐσοδα τοῦ Κράτους κατ’ ἀρέσκειαν, θεραπεύοντας ἐκ τῶν
ψηφισθέντων ἐξόδων ὅσα θέλουσι, καὶ ἀφίροντες· ἀθεράπευ-
τα ὅσα δὲν θέλουσι, καὶ τοῦτο ἀντιβαίνει εἰς τὰς ἀρχὰς
τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὰς ὁποίας ἕκ-
αστον ἐξοδὸν τοῦ Κράτους πρέπει νὰ γίνῃται κατὰ τὴν ὁ-
μόφωνον θέλησιν καὶ τῶν τριῶν ἐξουσιῶν καὶ οὐχὶ τῆς
μίας μόνης, ὡς τοῦτο ἐξάγεται καὶ ἀπὸ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ
περὶ δημοσίου λογισμ. Νόμου, κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιτρέ-
πεται νὰ χρησιμεύωσιν εἰς ἄλλα ἄρθρα τὰ προσδιορισμέ-
να διὰ τοῦ Νόμου εἰς ἕκαστον ἄρθρον ποσά. Ἄλλα θέλε-
τε νὰ μάθετε, Κύριοι, εἰς ποῖους ἰσχυροὺς λόγους στηρίζῃ
τὴν καινοτομίαν μας ταύτην τὸ Ἰπουργεῖον; ἀκούσατέ
ἡ καινοτομία αὕτη, ἐπιφέρει ὡς πρῶτον λόγον, ἀναδεικ-
νύουσα ἑλλειμμα μεταβάλλει μὲν τὴν μέγιστον τούδε παρου-
σιάζομένην τέχνην τὴν ἰσοστάθμισιν, ἀλλὰ συνάδει μετὴν
ἀνοπόρητον ἀλήθειαν, μόνην βᾶσιν δημοσίας καὶ ἰδιω-
τικῆς πίστεως· καὶ ὡς δευτέρον ἰσχυρισμὸν προβάλλει, ὅ-
τι συμφέρει νὰ ἔχωμεν ἀείποτε ὑπ’ ὄψιν τὴν πραγματικὴν
κατάστασιν τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων, καὶ νὰ χρησι-
μεύῃ τοῦτο ὡς χαλινὸς κατὰ πάσης δαπάνης μὴ παραγω-
γικῆς καὶ μὴ ἀπαραίτητου. Ἄς ἐξετάσωμεν τοὺς λόγους·
ἡ καινοτομία, λέγει τὸ Ἰπουργεῖον, ἀναδεικνύει μὲν ἑλ-
λειμμα, ἀλλὰ καταπαύει τὴν μέχρι τούδε τεχνητὴν ἰσο-
στάθμισιν καὶ κηρύττει τὴν ἀλήθειαν. Παρατρέχων ἐνταῦ-
θα τὴν ἀδιαιρομένην ἐνστασιν τοῦ ὅτι ἡ ἰσοστάθμισις
δὲν εἶναι ποσῶς τεχνητὴ, ἀλλὰ πραγματικὴ, περιορίζομαι
εἰς τὸ νὰ ἐξετάσω τὴν ὀρθότητα τοῦ λόγου. Ἐὰν ἦναι
ἀλήθεια, ὅτι δηλ. ὑπάρχει πραγματικὸν ἑλλειμμα εἰς τὸν
Προϋπολογισμόν, καὶ ἑλλειμμα τοσοῦτον καὶ πολὺ μεγα-
λείτερον, ὡς ἀκολούθως· θέλει ἀποδειχθῇ, δὲν εἶναι ἐπίσης
μία ἀλήθεια, ὅτι ἡ Κυβερνήσις, ἥτις γνωρίζει αὐτὴν τὴν
ἀλήθειαν καὶ τὴν κηρύττει μάλιστα, χωρὶς νὰ φροντίσῃ συ-
νάμα περὶ τῆς ἰσοπεδώσεως αὐτῆς τῆς ὀλεθρίας ἀνωμα-
λίας· πράττει τὸ μεγαλύτερον ἐγκλήμα. Ἐὰν ἐπειτα
κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἰπουργοῦ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ μό-
νη βᾶσις τῆς δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς πίστεως, ἢ κήρυξις
τῆς διαρκοῦς πτωχεύσεως, ὅπως χαρακτηρίζεται τὸ ἑλ-
λειμμα εἰς τὸν Προϋπολογισμόν, δὲν εἶναι, ἔρωτῶ, ἄλλη
ἐπίσης ἰσχυρὰ βᾶσις τῆς καταστροφῆς τῆς δημοσίας πίσ-
τεως; Ἀκολουθεῖ ὁ δεύτερος λόγος, ὅτι τὸν ἀναλύσωμεν.
Συμφέρει, λέγει, νὰ ἔχωμεν ὑπ’ ὄψιν ἀείποτε τὴν πραγμα-
τικὴν κατάστασιν τῶν ἐσόδων καὶ τῶν ἐξόδων, καὶ νὰ
χρησιμεύῃ τοῦτο ὡς χαλινὸς κατὰ πάσης μὴ πραγματικῆς
καὶ μὴ ἀπαραίτητου δαπάνης. Ὁ ἑτεροσκελής λοιπὸν, ὁ
χωλὸς Προϋπολογισμὸς καὶ οὐχὶ ὁ ἰσοζυγῆς εἶναι κατὰ τὴν
κρίσιν τοῦ Ἰπουργοῦ χαλινός· στηρίζεται ὁ λόγος· οὔτος
εἰς τὸν ὀρθόν λόγον; ποσῶς. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος μάθῃ ὅ-
τι δὲν δύναται νὰ δαπανήσῃ πλείοντα ἀπ’ ὅσα εἶναι τὰ
ἐσοδὰ του, ἔχει τῷ ὄντι, καὶ ἐν ἐλλείψει Νόμου ἕνα χαλι-
νὸν καὶ χαλινὸν ἀπόλυτον· ὅταν ὅμως ἐλεπή ὅτι δύναται
νὰ ἐξοδεύῃ πλείοντα ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά του, ἡ ἰδέα αὗ-
τη εἶναι πλέον ἕνας χαλινός; μία τοιαύτη ἠθικὴ δύναμις
δύναται νὰ σταματήσῃ ἐν γένει τὸν ἄνθρωπον ὅστις συ-
νήθως περιστοιχίζεται ἀπὸ τῶσας ἀνάγκας καὶ παρεφέρε-
ται ἀπὸ τῶσας πάθη, εἰς αὐτὸν τὸν καταωρεθῆ δρόμον ἐν
ὅσῳ δύναται νὰ ἐξοδεύῃ, ἀφοῦ ἀπαξ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ ἰσο-
ζύγιον; Διὰ νὰ κατανοήσῃτε, Κύριοι, πόσον ἐπισφαλὲς
εἶναι αἱ οικονομικαὶ ἰδέαι τοῦ Ἰπουργοῦ, ἐπιτρέψατέ μοι
νὰ προθέσω μίαν ἀκόμη παρατήρησιν. Ὁ ἑτεροσκελής,
λέγει Προϋπολογισμὸς εἶναι χαλινὸς κατὰ πάσης μὴ παρα-
γωγικῆς ἢ μὴ ἀπαραίτητου δαπάνης· ἐξετάσατε ἀκριβῶς
τὴν ἀξίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀθενοῦς χαλινού, αὐτοῦ τοῦ ἄ-
τελοῦς κηνόου τοῦ ὑπουργοῦ. Ὁ κανὼν οὔτος καὶ τοῖ α-
τελής δὲν εἶναι τοῦλάχιστον ἀπόλυτος, ἀλλ’ εἶναι σχετι-

κός· ἐνοεῖ τὸν χαλινὸν σημειώσατε καλῶς, κατὰ πάσης
δαπάνης, ἥτις δὲν εἶναι παραγωγικὴ, ἢ δὲν εἶναι ἀνα-
γκαία. Ἄρα ὅσας κριθῇ εἴτε παραγωγικὴ εἴτε ἀνα-
γκαία μία δαπάνη οὔτε αὐτὸς ὁ εὐθραστός χαλινὸς ὑψί-
σταται καὶ τὸ ἑλλειμμα ἀπὸ τρία ἑκατομμύρια ἐμπορεῖ
καλλίστα νὰ αὐξήθῃ εἰς τὰ πέντε, εἰς τὰ ἕξ καὶ ἐπάπει-
ρον. Ἀλλ’ ἐὰν Κύριοι, ἡ ἀρχὴ αὕτη δὲν στηρίζεται, ὡς
ἀρκούντως ἀπεδείχθη, εἰς τὸν ὀρθόν λόγον, στηρίζεται
ἄρᾳ γε εἰς τὸν Νόμον; οὐδαμῶς. Ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ
προϋπολογισμόν ἰσοζυγῆ· ὁ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ
Νόμος; (ἄρθρ. 8-9.) ῥητῶς ὡρίσεν ὅχι μόνον νὰ προσδιω-
ρίζονται εἰς τὰ ἐσοδα ὅλοι οἱ πόροι ἀπὸ τοὺς ὁποῖους θέ-
λουν πληρωθῇ τὰ προσδιοριζόμενα εἰς τὸν προϋπολογισμόν
ἐξοδα, ἀλλὰ καὶ προκειμένου λόγου περὶ ἐκτάκτου πι-
στόσεως ἀπαιτεῖ ῥητῶς ὥστε καὶ αὕτη νὰ μὴ προτείνῃ-
ται, εἰμὴ ὅταν ὑπάρχῃ καὶ ὁ πόρος ὅστις θέλει τὴν καλύ-
ψῃ. Ἰδοὺ τὸ ἄρθρον. « Πῖσα αἰτίας δι’ ἐξοδὸν μὴ
προβλεφθῆν ἐν τῷ οικονομικῷ Νόμῳ πρέπει νὰ καταδει-
κνῆται καὶ τὸν χρηματικὸν πόρον, ἐξ οὗ θέλει πληρωθῆ ἢ.
Ἀπέναντι λοιπὸν ῥητῆς διατάξεως τοῦ Νόμου, ἥτις ἀπαι-
τεῖ ὥστε καμμία δαπάνη νὰ μὴ ἐγκρίνηται, ἐὰν δὲ ὑ-
πάρχῃ καὶ ὁ πόρος ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ πληρωθῇ, ὅλον τὸ
οικονομικὸν τοῦ Ἰπουργοῦ ὡς σαθρὸν καταπίπτει, καὶ ὁ
προϋπολογισμὸς καθ’ ὅλας τὰς περιστάσεις, καὶ κατ’ ὀρ-
θόν λόγον καὶ κατὰ τὸν Νόμον πρέπει νὰ ἦναι ἰσοζυγῆς·
καὶ τὰ Βουλευτικὰ Σώματα δὲν δύναται νὰ παραδεχθῶσι
προϋπολογισμόν μὴ συντεταγμένον ὑπὸ αὐτὸν τὸν τύπον.
Ἐὰν νομίζωσιν οἱ Κύριοι Ἰπουργοὶ ὅτι δὲν εἶναι ὀρθόν διὰ
νὰ καταστήσωσι τὸ ἰσοζύγιον τοῦ προϋπολογισμοῦ νὰ
συγκατατάξωσιν ὡς ἐσοδὸν τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον κατ’ ἔτος
εἰς ἑλλείψειν τοῦ ἔλλειψι. Ταμείου πληρῶνοσιν αἱ ἐγγυή-
τριαι ἀνάμει; διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐξωτερικοῦ δα-
νειου, ἃς ἐλαττώσῃσι τὰ δαπάνας, ἃς προσκαλέσωσι δά-
νειον, ἃς ἐπινοήσωσιν ὅτι, ἄλλο προαιρούνται καὶ δύναται,
ποτέ ὅμως δὲν τοῖς εἶναι ἐπιτετραμένον νὰ ὑποβάλω-
σιν εἰς τὰς Βουλὰς προϋπολογισμὸν ἄνευ ἰσοζυγίου. Μ’ ὁ-
λον ὅτι καὶ ὁ περὶ ἐξωτερικοῦ δανείου ἰσχυρισμὸς τοῦ Ἰ-
πουργοῦ εἶναι ὅλως διόλου ἀνίσχυρος, καὶ ἐπειδὴ ἀπο-
κρώντως ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα ἡ Ἐπιτροπὴ σας, περιορι-
ζομαι διὰ τοῦτο εἰς τὸ νὰ παρατηρήσω μόνον ὅτι ἡ κατ’
ἔτος καταχώρησις εἰς τὰ ἐσοδα τοῦ καταβαλλομένου πο-
σοῦ ὑπὸ τῶν δυνάμεων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου,
δὲν εἶναι, κατὰ τὴν ἐκφρασίαν τοῦ Ἰπουργοῦ, ἕξις ἐπι-
κρατήσασα πρό τινων ἐτῶν, ἀλλ’ εἶναι τὰξι καθιερωθεῖ-
σα, ἀπ’ ἧς ἡμέρας ἔλαβε τὸ Σύνταγμα ἡ Ἑλλὰς· εἶναι
τὰξι ἀνεκχωρηθῆσα οὐσιωδῶς, καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς
προσπάθους δύναται. Κύριοι! δὲν εἶναι πλέον μυστή-
ριον ὅτι αἱ προστάτιδες Δυνάμεις, αἵτινες δὲν ἔπαυσαν οὐ-
δὲ στιγμὴν κἄν νὰ προστατεύωσι τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ κί-
θωνται ὑπὲρ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων της, ἀφοῦ ἐπέστη-
σαν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ πληρῶν κατ’ ἔτος ἡ Ἑλλὰς,
τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅλα τὰ χρεώλυτρα καὶ
τοὺς τόκους τοῦ δανείου, ἐξήγησαν διαφορετικῶς ὅτι εἶ-
ναι διατεθειμένοι νὰ δεχθῶσι καὶ ἐν μέρος μόνον τοῦ πο-
σοῦ τούτου· καὶ τοῦτο δὲν ἀρνεῖται καὶ τὸ προκατόχον Ἰ-
πουργοῦ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐκθέσεώς του· πρὸς τὸν
σκοπὸν τοῦτον μάλιστα τὰ προκατόχα ὑπουργοῦ ἐνέγρα-
ψαν εἰς τὸν Προϋπολογισμόν ἀπὸ 1847—1852 ἐν ποσὸν
διὰ δραχ. 2,784,911: 20[00, ἀπὸ δὲ τοῦ 1852 τὸ πο-
σοῦν τοῦτο περιορίσθη εἰς δρ. 400,000.— Ὁμολογῶ ὅ-
τι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ τούτου πρέπει νὰ γενῆ, ἀφοῦ
δοθῇ καὶ ἡ συγκατάθεσις τῶν εὐεργετιδῶν δυνάμεων.
προῶ ὅμως ὅτι μέχρι οὗ γενῆ ἡ διαπραγματεύσις αὕτη,
δὲν εἶναι διόλου πολιτικὸν νὰ καταργηθῇ καὶ ἡ ἐγγραφὴ
τοῦ ἤδη ἐγγραφέντου ποσοῦ, ὡς ἐπράξῃ τὸ Ἰπουργεῖον εἰς
τὸν παρόντα Προϋπολογισμόν.

Ἐπιτρέψατέ μοι ἤδη νὰ φέρω τὸν λόγον καὶ κατὰ
μᾶς ἄλλης καινοτομίας τοῦ Ἰπουργοῦ, τὴν ὁποῖαν ἀρ-
κούντως ἀποκρούει καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ σας· θέλω ὀμιλήσει,
Κύριοι, περὶ τῆς στήλης τῶν εἰσπραχθησομένων, τὴν
ὁποῖαν κατήργησε τὸ Ἰπουργεῖον. Ἡ στήλη αὕτη δὲν
εἶναι δημιούργημα τοῦ Νόμου, εἶναι προϊόν τῆς φυσικῆς
καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Ὅταν τὰ προκατόχα
Ἰπουργοῦ παρητήρησαν ὅτι τινὰ ἐκ τῶν ἐσόδων, καὶ ῥη-
τῶς τὰ ἀπὸ τῶν πολυετῶν ἐνοικισμένων ἐλαίωνων, τὰ
ἐκ προικοδοτήσεως καὶ δεκαετῶν πιστώσεων καθὼς καὶ
τὰ ἀπὸ ἐκπλήσεως φαρτῶν κτημάτων δὲν εἰσεπρατ-
τοντο εἰμὴ κατὰ μέρος, εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ
1846 κατὰ πρῶτον καταχωρήθη εἰς ἰδιαίτερον στήλην
αὕτη ἔλαβεν ὡς τίτλον « Ἀρχικὰ εἰσπραχτέα. » Ἀλλὰ
κατὰ σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1852, ἐπειδὴ
παρητήρηθη ὅτι τὸ ἐκ τῆς στήλης ταύτης ποσοῦν κατὰ
παραδρομὴν δὲν περιλαμβάνετο εἰς τὸ σύνολον τῶν ψη-
φιζομένων ἐσόδων ἐν τῷ ἐτησίῳ οικονομικῷ Νόμῳ, καὶ
τοῦτο δὲν ἦτον ὀρθόν, ἐπειδὴ παρετηρήθη ἐπίσης ὅτι ὅλα

σχεδόν τὰ κεφάλαια καὶ ἄρθρα τῶν ἐσόδων ἄφιναν καθυστερήματα καὶ καθυστερήματα σημαντικά, ἐθεωρήθη καὶ σκόπιμον καὶ ἀναγκαῖον νὰ ἐγγράφωμαι μὲν εἰς μίαν στήλην ὅλα τὰ ὡς ἐγγίστα βεβαιούμενα ἔσοδα, νὰ σημειοῦνται δὲ εἰς ἰδιαιτέραν στήλην τὰ ὡς ἐγγίστα ἐκ τῶν βεβαιουμένων εἰσπραττόμενα, καὶ ἐνῶ τὰ ποσὰ τῆς πρώτης στήλης ἐχρησίμευον ὡς ἀντικείμενον τοῦ νόμου τῶν ἐσόδων, ἡ δευτέρα στήλη ἐχρησίμευεν ὡς βάσις τῶν ψηφισμένων ἐσόδων· τὸ σύστημα τοῦτο ὡς λογικὸν ὡς σύμφωνον μὲ αὐτὴν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων παρεδέχθησαν καὶ τὰ Νομοθετικά Σώματα καὶ καθιέρωσαν εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς τριῶν κατὰ συνέχειαν ἐτῶν, ἦτοι 1852, 1853, καὶ 1854. ἡ στήλη αὕτη ἐντεῦθεν ἔλαβε χαρακτήρα νομίμου καὶ σταθερᾶς τάξεως, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἐνὸς συστήματος, τὸ ὅποιον εἶχεν ὡς ἀπαράβατον κανόνα τὸ ἰσοζύγιον μεταξὺ ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἐχρησίμευον ὡς χαλινὸς τῷ ὄντι τῶν ἐσόδων. Ἡ στήλη αὕτη προϋπολογίζουσα τὰ πραγματικὰ εἰσπραττόμενα ἐκ τῶν βεβαιουμένων ἐσόδων, χειραγωγεῖ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὰ νομοθετικά Σώματα εἰς τὴν μόνην ὀρθὴν οἰκονομικὴν ὁδὸν, καὶ μᾶς ὑποχρεῖ ὅλους νὰ περιορίζωμεθα εἰς ἐκείνας μόνον τὰς δαπάνας, τὰς ὁποίας δύναται νὰ καλύψωσι τὰ πραγματικὰ ἔσοδά μας· αὕτη ἡ στήλη ἐμπορεῖ ἐπιτυχέστερον νὰ ὀνομασθῇ ἡ βάσις τῆς δημοσίας πίστεως, καὶ οὐχὶ ὁ ἑτεροσκελὴς προϋπολογισμὸς τοῦ Ἱπουργείου· καὶ ἀναμφιβόλως ἡ δημοσία πίστις τότε κρατύνεται καὶ ἐξαπλοῦται, ὅπότεν κατασταθῇ πασίγνωστον ὅτι ἡ Κυβέρνησις κανονίζει τὰ ἐξοδά της ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἐσόδων, τὰ ὅποια πραγματικῶς εἰσπράττει. Ἀλλὰ τὸ Ἱπουργεῖον δὲν εὐρίσκει ὀρθὴν τὴν στήλην τῶν εἰσπραχθσομένων, ὅπως δὲν εὐρεν ὀρθὴν καὶ τὸ ἰσοζύγιον, καὶ καταργεῖ τὴν στήλην, ὅπως κατήργησε καὶ τὸ ἰσοζύγιον· καὶ ἠξέυρετε εἰς ποίους λόγους στηρίζεται; ἀκούσατέ τους· « ἀδιάκρισις, λέγει, μεταξὺ βεβαιωθησομένων καὶ εἰσπραχθσομένων ὁμολογούσα » τὸ ἀδύνατον τῆς πραγματοποιήσεως τῶν προϋπολογισμῶν ἐσόδων, ἀναγνωρίζει τὰς καθυστερήσεις ὡς « ἀνάγκη ἀναπόφευκτον κτλ. » Εἶναι παράδοξοι, διὰ νὰ μὴ εἶπω τίποτε περισσότερον, οἱ συλλογισμοὶ τοῦ Ἱπουργείου! ὀλίγον ἄνωτέρω ἔθεσεν ὡς ἀρχὴν, ὅχι μόνον ὅτι ἡμεῖς πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἀλήθειαν, τὴν μόνην βᾶσιν τῆς δημοσίας πίστεως, ἀλλ' ὅτι πρέπει καὶ νὰ τὴν διασαλπίζωμεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ἀλλ' ἐνταῦθα ἀλλάζει ἀρχὴν καὶ γνώμην, καὶ μᾶς συμβουλεύει νὰ κρύπτωμεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ τὴν κρύπτωμεν καὶ ἀπὸ ἡμᾶς αὐτοὺς. Εἶναι βέβαιον, ἐρωτῶ, εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ὅλα τὰ βεβαιούμενα ἔσοδα δὲν εἰσπράττονται οὐ μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' οὐδὲ εἰς κἀνὲν ἄλλο ἔθνος καὶ εἰς ἐκεῖνα ἀκόμη, τὰ ὅποια ἔχουσι διοργανισμὸν οἰκονομικὸν πολὺ τελειότερον; εἶναι βέβαιον, εἶναι ἀληθὲς, ἐρωτῶ, ὅτι κατ' ἕπος ἔχομεν καθυστερήματα τρία καὶ τρία ἡμισυ ἑκατομύρια ἴθουν τὸ ἕκτον τῶν βεβαιουμένων ἐσόδων, δυνάμεθα Κύριοι, νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν, καὶ νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὑπάρχει; δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς πραγματικὰ τὰ εἰσοδήματα, τὰ ὅποια δὲν εἶναι θετικὰ, καὶ κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο νὰ κανονίζωμεν τὰ ἐξοδά μας, τὰ ὅποια εἶναι θετικώτατα, χωρὶς νὰ τρέχωμεν τὸν μέγιστον κίνδυνον τοῦ νὰ εἰρεθῶμεν μετ' ὀλίγον εἰς κατὰστασιν πτωχέσεως, καὶ νὰ κλονίσωμεν ἀπὸ σήμερον τὴν δημοσίαν πίστιν; δὲν εἶναι λοιπὸν καθαρὰ εἰρωνεία αἱ ἐπιδεικνόμεναι προσπάθειαι τῶν Ἱπουργείων ὑπὲρ τῆς δημοσίας πίστεως, καὶ ἡ λατρεία τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν καλὴν πίστιν. τὸ περίεργον δὲ εἶναι, ὅτι ἀφοῦ ἀπεσκοράκισε τὸ ἰσοζύγιον τοῦ προϋπολογισμοῦ, καὶ ἐμυκτήρισε τὸ σύστημα τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν εἰσπραχθσομένων, ἀφοῦ συγκατετέθη νὰ συγχωρήσῃ τοὺς προκατόχους του διὰ τὰς ἐλλείψεις ταύτας, τὰς ὁποίας χάριν ἀβροφροσύνης ἀπέδωκεν ἐν μέρει εἰς τὴν μέτρι τῆς ἐποχῆς του ἐπικρατοῦσαν οἰκονομικὴν ἀνωμαλίαν, ὁ Κύριος ὑπουργὸς ἐστῆριξε τὰ ἐξοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ του εἰς τὰ βεβαιωθησόμενα ἔσοδα, καὶ προέβη θαρράλειως εἰς τὸ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις του, νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἀρχὰς του μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ἀφήτῃ κἀνὲν καθυστέρημα. Ἄς ἴδωμεν ἤδη εἰς τὰ πράγματα, μέχρι τίνος αἱ ἀρχαὶ τοῦ Κυρίου ὑπουργοῦ ἦσαν ὀρθαί, μέχρι τίνος ἐπραγματοποίησε τὰς ὑποσχέσεις του. Ὁ ὑπουργὸς οὗτος, καθὼς γνωρίζεται, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν περὶ τὰ μέτα τοῦ Μαΐου τοῦ 1854, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἀρχοῦνται αἱ κύριοι πρόσοδοι τοῦ Κράτους δι' ἕκαστον ἔτος· ἐδοιήκασε τὰ οἰκονομικὰ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος τῆς χρήσεως τοῦ 1854, καὶ ἐννοεῖται ὅτι τὰ ἐδοιήκασε μὲ τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας συζητοῦμεν. Δὲν ἔχομεν δυστυχῶς τὴν προσωρινὴν κατάστασιν τῆς χρήσεως τοῦ 1854 διὰ νὰ πορισθῶμεν τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ στηρίζωμεν τὰς σκέψεις μας. Ἐπροσπάθη-

σα νὰ συλλέξω πληροφορίας τινὰς, ἀλλ' εἰσέτι δὲν κατόρθωσα νὰ τὰς λάβω πλήρεις· ἠξέύρω μόνον, ὅτι ἐνῶ τὰ βεβαιωθησόμενα ἔσοδα τοῦ 1854 ὑπελογίσθησαν εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν εἰς 47,810,925·— ἐβεβαιώθησαν δὲ ὑπὲρ τὰ 49,000,000·— καὶ ἴσως πλησιάζωσι τὰ 20,000,000·— τὰ πραγματικῶς ὅμως εἰσπραχθέντα ὑστερον ἀπὸ τοσαύτην ὑπερτίμησιν καὶ ζήτησιν τῶν σιτηρῶν μόλις θέλουσι φθάσει τὰ 15,700,000— 15,800,000. Ἡ τῶς δὲ ἐπληροφορήθη, ὅτι ἐνῶ τὸ ποσὸν τῶν βεβαιωθέντων ἀπὸ μόνον τοῦς δημοτικακοῦς καρποῦς ἔφθασεν εἰς τὸ ὑπέρογον ποσὸν τῶν δραχ. 7,311,033,32[00 εἰσπραχθῆσαν μόνον δραχ. 6,040,924, 12[00, ὅ ἐστὶν ἔμειναν καθυστερήματα δραχ. 1,270,109, 20[00. ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προσθέσωμεν τὰ ἐνδεχόμενα καθυστερήματα ὅλων τῶν ἄλλων ἐσόδων, τὸ σύνολον τῶν καθυστερημάτων θέλει ἀναμφιβόλως ὑπερβῇ τὰ 3,000,000·— Ποῦ εἶναι λοιπὸν τὸ ὑγιὲς τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν τοῦ Κυρίου ὑπουργοῦ, τὰς ὁποίας μὲ τόσον ἐπίδειξιν ἠθέλησε νὰ καθιερώσῃ; ἐξ ἄλλου μέρους κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Κυρίου ὑπουργοῦ τὸ ἔλλειμμα τοῦ προῦπολογισμοῦ εἶναι 3,000,000, ἀλλὰ κατὰ τὰς ὁποίας σὺς ἔφερα ἀποδείξεις τὸ πραγματικὸν ἔλλειμμα θέλει φθάσει καὶ ὑπερβῇ τὰ 4,000,000, καὶ τοῦτο χάρις εἰς τὴν ἀνήκουστον ὑπερτίμησιν τῶν σιτηρῶν, ἀλλως ἦθελεν ὑπερβῇ τὰ 6,000,000. Αἱ, Κύριοι, ἐπέμρωτο εἰς τὴν πρὸ μικροῦ παρελθούσαν πολιτικὴν ζάλην τὰ πάντα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον νὰ κλονισθῶσιν, ἐπέμρωτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ οἰκονομικὸς Ρουβίκων τῆς Ἑλλάδος νὰ μὴ μείνῃ ἀδιάβατος! Κατακπύω ἐνταῦθα τὴν ἐξελεγχθῆσαν τῶν τύπων, καὶ μεταβαίνω εἰς τὴν οὐσίαν. Θέλω περιορισθῆ εἰς ὅσον ἐνεστὶν ὀλίγας παρατηρήσεις, καὶ θέλω ἐπικαλεσθῆ τὴν προσοχήν σας εἰς μίαν καὶ μόνην, ἀφ' οὗ διέλιθον ἐν περιλήψει τοὺς εἰδικούς προϋπολογισμοὺς τῶν ὑπουργείων, καὶ μάθετε ποῖον πνεῦμα οἰκονομίας συνάδουσε τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐργασίαν. Ὁ ἀπλοῦστερος καὶ διδακτικώτερος, Κύριοι, ἔλεγχος ἐκάστου προϋπολογισμοῦ εἶναι ἡ ἐκτίμησις τῶν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ προβλεπομένων μέτρων ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως ἢ βελτιώσεως τῆς ὑπηρεσίας ἢ τῆς κοινωρίας· ὑπὸ τὴν διπλὴν ταύτην ἐποψὴν θέλω διευθύνει τὰς γενικὰς παρατηρήσεις μου, ἀφίνων εἰς τὴν συζήτησιν τῶν καθέκαστα τὴν ἐκτίμησιν ἐκάστης ἰδίης δαπάνης. Ἀρχομαι δὲ ἀπὸ τῶν εἰδικῶν προϋπολογισμῶν τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, διότι οὗτος ἐφέρεται κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν τάξιν πρώτος εἰς τὴν συζήτησιν.

Διήλθον, Κύριοι, μετὰ προσοχῆς ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ τοῦ προϋπολογισμοῦ, καθὼς καὶ τὴν συνοδεύουσαν αὐτὸν ἔκθεσιν, καὶ σὰς ὁμολογῶ ἐν συνειδήσει, ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἐπιφερομένων λόγων καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν ἐπέστη, καθὼς καὶ ἡμεῖς θέλετε πεισθῆ, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς οὗτος συνετάχθη ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀγνοίας πολλῶν πραγμάτων καὶ ὑπὸ τὸ πρῶτον προλήψεων ἀσυνώτων. Εἰς τὸ σύνολον δὲν εὐρίσκει τις κἀμίαν ἀξίαν λόγου μεταβολὴν, οὔτε ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς συντηρήσεως, οὔτε πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς βελτιώσεως, ἐὰν ὑπάρχῃ μεταβολή, αὕτη ἔχει ἀντίστροφον λόγον. Οὐδὲ ἐν λεπτοῖς προσδιορίζεται διὰ καταστήματα τελωνειακά, τὰ ὅποια εἰς πλείοτερα μέρη εὐρίσκονται εἰς κακὴν κατάστασιν καὶ τὸ ἐμπόριον ὑποφέρει. Οἱ προλαβόντες προϋπολογισμοὶ εἶχον προνοήσει περὶ τούτου καὶ ῥητῶς περὶ καταστημάτων εἰς Πάτρας καὶ Καλάμας· ἀλλ' ἐλήθη κἀν ἡ φροντίς νὰ πραγματοποιηθῶσι τὰ ψηφισθέντα; εἰς Πάτρας ἤρχισεν ἡ οἰκοδομὴ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1854, ἀλλ' ἔπειτα κατεπαύθη διὰ τὸ Κατάστημα τῶν Καλαμῶν, τὸ ὅποιν κατέστη ἀπαραίτητον οὔτε λόγος ἔγεινεν. Οἱ προλαβόντες προϋπολογισμοὶ εἶχον προβλέψει καὶ περὶ ἀνεγέρσεως ἀποθήκης ἀξίας 30,000 δραχ. εἰς Ἀνάβυσσον, ὅπου τὰ ἄλλα ἐκτεθειμένα εἰς τὸ ὑπαίθριον φθιρονται ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ τὴν ἐπιβροχὴν ἐν γένει τῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ ὑπόκεινται ἄλλως τε εἰς ὑπεξαιρέσεις, τὰς ὁποίας κἀμίαν ἐπαγρύπνησις δὲν δύναται νὰ ἀπομακρύνῃ. Ἐνερξίς αὐτῆς τῆς οἰκοδομῆς ἐγένετο ἐπίσης κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1854, ἀλλὰ καὶ αὕτη μόλις εἶδε τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καὶ κατεπαύθη. Ἰκανὴ δαπάνη ἐγένετο διὰ τῶν προλαβόντων προϋπολογισμῶν πρὸς τὴν βελτιώσιν τῆς καταστάσεως τῆς Θεσσαλίας Λίμνης, ἣτις ἀποφέρει, ὡς γνωρίζεται, τὸ καλλήτερον καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Μεσσηνίον ἄλας. Ἀλλὰ μολοντί ἐπροβλέφθη εἰς τὸν προκείμενον προϋπολογισμὸν ποσὸν ἴσον μὲ τὸ ψηφισθὲν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1854, διὰ τὰς χρεῖας ἐν γένει τῶν ἀλικῶν, οὐ μόνον διὰ κἀμίαν ἄλλην ἀλικὴν, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τὴν Θεσσαλίαν ἐλήθη ἡ παραμικρὰ φροντίς, καὶ ἐντεῦθεν ἡ παραγωγή τοῦ ἄλατος αὐτῆς καὶ πέρσει καὶ ἐφέτος ἠλαττώθη, ἡ ποιότης αὐτοῦ ἐξέπεσε καὶ τὰ προηγούμενα ἔργα κατεστράφησαν. Ἐλήθη

τῷ ὄντι πρόνοια διὰ νὰ καλλιεργηθῶσιν σταφιδάμπελοι μὲ τὸ σκοπὸν τῆς διατηρήσεως τῶν κτημάτων καὶ προσδιορίσθη ποσὸν ἐκ δραχ. 21,000. Ἐλπίζω καὶ εὐχομαι ὄστε αὐτὸ τὸ ποσὸν νὰ μὴ ἐπραγματοποιήθῃ ἐν ἐναντίᾳ περιστάσει σὺς προλέγω, ὅτι καὶ τὰ χροῖματα ἐπὶ ματαίῳ κατηναλώθησαν, καὶ καλλιέργεια κἀμίανδεν ἐγένετο· καὶ κατὰ τοῦτο ὑπάρχουν τοσαῦτα προηγούμενα, τὰ ὅποια ὑποστηρίζουν τὴν πρόβρῃσιν μου. Ἐλήθη ὡσαύτως πρόνοια ν' αὐξήσῃ τὰ γραφικὰ ἔσοδα τοῦ ὑπουργείου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλοτε ὀριζόμενον ποσὸν οὐ μόνον ἐπῆρκε ἀποχρόντως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ἄφινε καὶ περίσσευμα. Ἡ αὕτη πρόνοια ἐλήθη καὶ δι' ἄλλα τινὰ γράμματα. Ἰδιαίτερα δὲ φροντίς κατεβλήθη εἰς τὴν ὑπερβολικὴν αὐξήσιν τῶν δικηγορικῶν ἐσόδων εἰς ἐποχὴν μάλιστα, καθ' ἣν ἀναγγέλλει ὁ Κ. ὑπουργὸς ὅτι ἐλήθη καὶ διοικητικῶς φροντίς πρὸς καταστολὴν τοῦ ἐπικρατοῦντος φιλοδίκου πνεύματος διδομένου τοῦ ἀνήκοντος πέρατος εἰς πᾶσαν ἀμφισβήτησιν, καὶ περιοριζομένης τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν δικαστηρίων, ὡσάντις μόνον ἀπντᾶται ἐπιμοιὴ πρὸς ἐλάθην τῶν συμφερόντων τοῦ δημοσίου· καὶ σημειώσατε, Κύριοι, ὅτι ἐνταῦθα οὐ μόνον αὐξάνονται τὰ δικηγορικὰ ἐξοδα ἀνεπραγματικῆς ἀνάγκης ἀπὸ 30 καὶ 40 εἰς 60,000 δραχ. ἀλλ' ἐν πρόθεσιν ζητεῖται καὶ ἡ καθιέρωσις δικαιοῦτος ὑπὲρ τοῦ ὑπουργείου ἄκρας ἐπισφαλοῦς. Ἐὰν πρέπη νὰ ληφθῇ μέτρον διοικητικῶν περὶ συμβιβασμῶν μεταξὺ τοῦ δημοσίου καὶ τρίτων, ποτὲ ἡ ἐξουσία αὕτη δὲν πρέπει νὰ δοθῇ εἰς μόνον τὸν ὑπουργὸν, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον πρέπει νὰ τὴν λάβῃ ὁ ὑπουργὸς αὐθαίρετως, καὶ χωρὶς νὰ προηγηθῇ τούτῳ ἰστον νόμος· καὶ ὅμως καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀκόμη αὐτῆς τῆς ιδέας τὰ δικηγορικὰ ἐξοδα αὐξάνουν ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῶσι, καὶ ἀντὶ νὰ αὐξήσῃ ἡ ἐπαγρύπνησις πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν κατὰχρήσεων, αὐξάνουν τὰ ἐξοδα τοῦ δημοσίου, καὶ τὸ χειρότερον δημιουργεῖται δυνάμει αὐτῶν θέσις μὴ νουμοθετημένη. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Κύριος ὑπουργὸς δὲν ἔδειξε πνεῦμα οἰκονομίας εἰς τινὰς δαπάνας, ἐὰν ἐφρόντισε νὰ αὐξήσῃ τὰ ἐξοδά τινων γραφείων, ἐν δὲν πρότεινε κἀμίαν δαπάνην πρὸς ἀνέγερσιν δημοσίων καταστημάτων, ἐπέφερον ὅμως ἀφ' ἐτέρου χάριν οἰκονομίας, ὡς τὸ ὁμολογῶμεν, τινὰς ἐλαττώσεις, καὶ ἡ σπουδαίον τέρα εἶναι ἡ ἀφορῶσα τὴν ἀποζημίωσιν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, διότι ἠλάττωσε τὸ ποσὸν αὐτὸ κατὰ τὸ ἡμισυ συγκριτικῶς μὲ τὰ δαπανηθέντα κατὰ τὰ προελθόντα ἔτη. Ἐνταῦθα καθαρῶς καταδεικνύεται οὐ μόνον ἀπειρία περὶ τὴν διοίκησιν τῶν δημοσίων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐν εἶδος δυσμενείας κατ' αὐτῶν τῶν σωμάτων. Ἀφ' οὗ ἔλας τὰς κανονικὰς ἐτησίαις ἀνάγκαις τῶν προϋπολογισμῶν θεράπευσεν ὡς ἐγγίστα ὁ Κύριος ὑπουργὸς, ὅπως ἐθεραπεύοντο καὶ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη, διὰ τί νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀποζημιώσεις, ὅτι κατὰ συνέχειαν ἰκανῶν ἐτῶν γίνονται; ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἤθελε νὰ καινοτομήσῃ, διὰ τί δὲν ἐνθυμήθη τοῦλάχιστον ὅτι ἔχων τὴν πρόθεσιν νὰ μεταρρυθμίσῃ ὅλον τὸ οἰκονομικὸν καὶ διοικητικὸν σύστημα, εἶχεν ἀπαραίτητον ἀνάγκη τῆς συμπτᾶσεως τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ὅχι πλέον δι' ἐξέ μῆνας, ἀλλὰ διὰ πολὺ μεγαλύτεραν διάρκειαν; Πῶς ἐλησμόνησεν ἔπειτα ὅτι ἡτοίμαζε καὶ εἰσῆγαγε μάλιστα εἰς ἕνα ἄλλον περίβολον νομοσχέδιον, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ ἀποζημίωσις τῶν νομοθετικῶν σωμάτων προσδιορίζεται διὰ 10 μῆνας καὶ οὐχὶ δι' 6; ἄλλως τε ὥρηνεν ὁ Κ. ὑπουργὸς νὰ συμβουλευθῇ τοῦλάχιστον τὴν πείραν διὰ νὰ μάθῃ ὅτι ἂν καὶ ἄλλοι προκατόχοι του ἐσκέφθησαν σπουδαίως περὶ οἰκονομίας ἐσόδων, καὶ ἐπραγματοποίησαν αὐτῆς εἰς διαφόρους κλάδους, καὶ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν παρουσιαζομένην διαρκῶς εἰς τοὺς ἀπολογισμοὺς ἐλάττωσιν τῶν ἐτησίων ἐσόδων τοῦ Κράτους καὶ αὐξήσιν τῶν ἐσόδων, κἀνεὶς ὅμως δὲν ἐσκέφθη ὅτι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ τὴν οἰκονομίαν ἀπὸ τῆν ἐλάττωσιν τῆς εὐτελοῦς ἀποζημιώσεως τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων· κἀνεὶς μάλιστα δὲν ἐθεώρησεν ἀληθοῦς οἰκονομίας μέτρον τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀποζημιώσεως ταύτης, ἣτις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ μέτρον τοῦ ἀστερηθῆ τοῦ ὑπουργείου τῆς συνδρομῆς τῶν Νομοθετικῶν σωμάτων ἐπὶ τὸ ἡμισυ τοῦ ἔτους. Χθὲς καὶ προχθὲς ἡ Ἑλλάς ἐαυτοαγματίστη, ἀκόμη δὲν ἐξοικειώθημεν μὲ τὴν κοινοβουλευτικὴν τάξιν, ἀκόμη καλὰ καλὰ δὲ ἐγγεύθη ὁ λαὸς τὰ προϊόντα τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος, ἀκόμη προχθὲς ἐξήλθον διαταγματοὶ τινες ἀπὸ κάλαμον διασῆμων δημοσιογράφων. Δὲν εἶναι ἄρα νὰ μέγα πολιτικὸν λάθος νὰ προκαλέσωμεν ἀπὸ τοῦδε μακρὰς ἀπουσίας τῶν Νομοθετικῶν σωμάτων; τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ παρουσία αὐτῶν ἐσταθῆ αἰετοτε χρήσιμος· αὐτὰ τὰ Σώματα ἐνίσχυσαν πολλάκις τὴν Κυβέρνησιν εἰς δυσκόλους περιστάσεις, καὶ προσήνεγον ἐνίοτε διακεκριμένας τῷ ὄντι ὑπηρεσίας εἰς τὸν Θρόνον καὶ τὴν πατρίδα. Αἱ μακροὶ ἀπουσίαι τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων θὰ ἔλθωσιν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἤλθον καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα Συνταγματικὰ

Κράτη, πρώτου όμως; δεν προσελήθησαν ακαίρως. ...

την παρελθούσαν διοίκησην, επιτρέψατέ μοι να μη άφήσω ...

ρεται, ούτε το κάλλος, ούτε η νεότης! ...

Τό προέρογον δε είναι: δι' ενω' επεζητεί εκ παντός τρό- ...

Λόγος αυτοσχέδιος εκφωνηθείς επί του μνήματος της Εδ. 'Ησαίου ...

Αλλά πρὸς τί επανέρχομαι εἰς τὰ λεχθέντα περὶ τῆς ...